

Крук Ю., магістрант
Науковий керівник – Литвинчук І.В, к.е.н., доц.
Житомирський державний технологічний університет

ПЛАНУВАННЯ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ: ВИДИ ТА МЕТОДИ

Актуальність планування в бюджетних установах полягає у забезпеченні фінансової стабільності, оскільки воно пов'язане з ресурсним чинником – формуванням, розміщенням і використанням фінансових ресурсів та отримання прибутку на вкладений у господарську діяльність капітал. Саме в процесі планування економічно обґрунтовується потреба бюджетної установи у капіталі, створюються передумови фінансової стабільності установи. Тому бюджетним установам потрібно вміло управляти активами і джерелами їх формування і цьому має сприяти ефективна організація планування, яка залежить від вибору його виду (таблиця 1).

Види планування, які застосовуються в бюджетних установах

№ з/п	Назва	Характеристика
1	2	3
1.	Нормативний	Має за основу використання заздалегідь встановлених норм та нормативів щодо показників, які плануються.
2.	Метод коефіцієнтів	Передбачає застосування певних коефіцієнтів, які використовуються для коригування показників бюджету минулих періодів.
3.	Методи обробки просторових, часових та просторово-часових сукупностей	Пов'язані в першу чергу із залученням більш складного математичного інструментарію щодо здійснення планування: багатofакторний регресійний аналіз з урахуванням часових змін, змін факторних ознак тощо.
4.	Програмно-цільовий	Ґрунтується на прийнятті та затвердженні бюджетних програм, реалізацію яких покладено на відповідальних виконавців.
5.	Економіко-математичні	Використання інструментів математики та кібернетики для здійснення прогнозування та планування економічних явищ або процесів у суспільстві.
6.	Метод системного аналізу та синтезу	Є взаємодоповнюючими методами планування та пов'язані з необхідністю розгляду одного й того ж явища з двох аспектів: <ul style="list-style-type: none"> розподіл економічних процесів (систем, явищ) на складові та виявлення особливостей кожної із складових (аналіз); пізнання сутності та планування економічних процесів (систем, явищ) через об'єднання складових елементів у єдине ціле (синтез).
7.	Балансовий	Має на меті узгодження напрямів витрат з конкретними джерелами їх фінансування, та, у кінцевому підсумку, співставлення сукупних доходів із сукупними витратами.
8.	Аналітичний метод	Полягає у дослідженні величини зміни показника у плановому періоді відносно минулого, та виявленні факторів, що здійснюють вплив на зміну його динаміки.
9.	Метод прямого рахунку	Полягає у здійсненні детальних планових розрахунків кожного елемента доходів чи видатків бюджету.
Сучасні методи бюджетного планування		
10.	Синхронний (симуляційний)	Полягає у логічному послідовному розробленні розпису надходжень і видатків об'єктів бюджетного планування з метою формування зведених бюджетів організації.
11.	Послідовний (сукцесійний)	Передбачає розроблення бюджетів підрозділів нижчого рівня, виходячи зі зведених бюджетів організації.
12.	Централізований («згори – вниз»)	Передбачає послідовну інтеграцію бюджетів підрозділів нижчого рівня у бюджети підрозділів вищого рівня і остаточно у зведені бюджети.
13.	Децентралізований («знизу – вгору»)	Передбачає послідовну інтеграцію бюджетів підрозділів нижчого рівня у бюджети підрозділів вищого рівня і остаточно у зведені бюджети.
14.	Зустрічний (комбінований)	Покликаний ліквідувати недоліки попередніх методів і передбачає передання згори вниз орієнтовних бюджетів, їхнє опрацювання центрами відповідальності й передання у зворотному порядку для формування зведених бюджетів.

1.	2.	3.
15.	Стабільний (фіксований)	Передбачає формування обраних бюджетів на бюджетний період і відсутність жодних змін і коригувань протягом періоду виконання.
16.	Гнучкий	Має на меті одночасне розроблення кількох варіантів бюджету для різних діапазонів ділової активності, що можуть бути досягнуті у межах релевантного періоду внаслідок впливу низки факторів (зміни рівня інфляції, курсу валюти, податкових ставок, обсягів попиту тощо) і враховують песимістичні й оптимістичні прогнози.
17.	Неперервний	Цей метод бюджетного планування рекомендується застосовувати за нестабільного середовища функціонування.

Таким чином, основними видами планування в бюджетних установах є: нормативний; метод коефіцієнтів; методи обробки просторових, часових та просторово-часових сукупностей; програмно-цільовий; економіко-математичні; метод системного аналізу та синтезу; балансовий; аналітичний метод; метод прямого рахунку; синхронний; послідовний; централізований; децентралізований; зустрічний; стабільний; гнучкий; неперервний.

Великий вибір методів фінансового планування дає можливість бюджетній установі самостійно визначитись якими методами будувати планування в цілому в установі, та фінансове окремо. Від правильного вибору методів бюджетного планування залежить успіх бюджетних організацій.